

Leif Kayser

Af Steen Lindholm

Min lærer i konservatoriets dirigentklasse i partiturspil og instrumentation var komponisten Leif Kayser. Hvad denne elskelige person ikke vidste om instrumentation, var ikke værd at vide, og han var også selv en formidabel partiturspiller af den gamle skole. Som grundbog i sidstnævnte disciplin anvendte Kayser en øvelsessamling af en tysk musikprofessor ved navn Creuzburg. Efter at have spillet de heri aftrykte etuder bare en halv times tid følte man sig aldeles hjernevasket. Der var ingen grænse for de nederdrægtigheder, som Creuzburg havde opstillet. Det kunne for eksempel dreje sig om en Bach koral, som var noteret på fire forskellige nodesystemer med fire forskellige nøgler og diverse transponerende instrumenter: f.eks. klarinet i A, Cornet i Es, Horn i F, Tuba i B. Og som om dette ikke i sig selv var tilstrækkeligt svært, byttede den tyske menneskehader om på stemmerne, så melodien de første fire takter lå i første stemme, de følgende i tredje stemme o.s.v. o.s.v. En af de Bach koraller, Creuzburg havde udvalgt, hed for resten og meget betegnende *Es ist genug*. I begyndelsen kunne min stakkels hjerne slet ikke følge med, og jeg havde endda det fortrin frem for min studiekammerat Erik Hammerbak, at jeg havde et godt forhold til tangenterne. Erik var blæser og blev i øvrigt senere musikdirigent i Hæren.

Kayser sad ved siden af flyglet og smilede venligt. Når man ramte en forkert akkord, sagde han blot ganske stille "Nej". Så var det op til én selv at finde ud af, hvad der var galt. "De lærer jo ikke noget ved, at jeg blot fortæller Dem, hvad der er i vejen," sagde han, stadig venligt. Og så måtte man på den igen, indtil resultatet fandt nåde for mesterens øjne og øren. Kayser virkede umiddelbart tør, men det skulle man ikke tage fejl af. Han havde en overordentlig veludviklet humoristisk sans og kunne sidde og klukke lige så stille, når man kom ud, hvor man absolut ikke kunne bunde.

Da Erik Hammerbak tog en pause fra direktionstudierne, var jeg alene tilbage i dirigentklassen, og Kayser foreslog, at vi skulle henlægge undervisningen til hans hjem i en lille bungalow i Vanløse. Den tidligere katolske præsts domicil var meget spartansk udstyret og på den måde helt i pagt med Kaysers personlige beskedenhed. I forbindelse med undervisningen bød han altid på Nescafé og småkager. Og så gik vi ad en snæver trappe ned i kælderetagen, hvor han havde indrettet sin hule med et opretstående klaver og et hav af noder. Der var så lavt til loftet, at jeg måtte dukke hovedet. På skrivebordet befandt sig nodepenne, en rigtig god, gammeldags tuschpen. Jeg mener at vide, Kayser havde købt sine penne i Rom engang i 1940'erne, nok til et helt liv. Leif Kayser havde den smukkeste og tydeligste nodeskrift, man kan forestille sig, jeg tror, at selv Richard Strauss ville have misundt ham. Alting stod klart og nøjagtigt, og når han skrev noder, iførte han sig et sort silkeærme. Det var virkelig håndværk efter god, gammel recept, og det kan kun betegnes som skæbnens ironi, at netop Kayser på sine gamle dage blev angrebet af en rystesygge, der forhindrede ham i at skrive noder, som han selv kunne holde ud at se på, - eller som på et senere stadium overhovedet var læselige. Jeg tror, at den komposition, som han skrev til Københavns Kammerensemble med titlen *Quintetto*, var noget af det sidste, han fuldførte. Det tog ham lang tid, fordi han kun var i stand til at beherske rysteriet nogle få minutter ad gangen. Men stædigt fortsatte

han, indtil værket var fuldendt. At gå over til computer nodeskrift kunne naturligvis ikke komme på tale.

Når jeg havde fået gennemgået og rettet mine opgaver, hvor jeg blev sat til dels at udsætte diverse klaverværker for henholdsvis harmoniorkester og brassband, to medier, som jeg ikke havde de største forudsætninger for at arrangere for, dels at reducere en symfonisats til klaverudtog, hvilket bekom mig bedre, kunne Kayser finde på at foreslå, at vi til afveksling skulle tage os en firhændig. Fra reolen fremdrog han *Souvenir de Vestre Boulevard 36*, hvilken titel henviste til konservatoriets adresse, før samme gade blev omdøbt til H.C. Andersens Boulevard. Værket var en hyldest til Kaysers elskede klaverlærer, Haraldur Sigurdsson, på 60 års dagen den 5. maj 1952 og var et sammenkog af alverdens berømte temaer fra såvel klaver- som anden musik. Efter en forfriskende omgang bladspil af det ikke specielt lette, men overmåde underholdende manuskript, foreslog Kayser mig at gå hjem og finde ud, hvor mange forskellige temaer, han havde gemt i stykket. Da jeg næste gang forelagde ham resultatet, var han ved at dø af grin. Der var naturligvis mindst et dusin temaer flere end dem, jeg havde opdaget.

Kaysers partitürkendskab var legendarisk. Han havde mange af de store romantiske komponisters orkesterpartiturer affotograferet i hovedet og kunne altid henvise til dette eller hint sted. Han var en stor beundrer af Carl Nielsen, men mente nok og ikke med urette, at de nielsenske symfoniers tunge instrumentation trængte til at blive luftet lidt ud. Samtidig var de eksisterende udgaver fyldt med trykfejl. Derfor havde Kayser sin egen redigerede og delvis ominstrumenterede udgave af 3., 4. og 5. symfoni liggende. Da han fra musikforlaget Engstrøm og Sødring fik en nyrevideret udgave af *Sinfonia Espansiva*, fandt han mere end 80 fejl - blot ved en flygtig gennemgang, som han selv sagde!

Jeg tror ikke, jeg igennem mit lange uddannelsesforløb har truffet nogen lærer, som i så eminent grad kombinerede de strengeste krav til håndværksmæssig kunnen med en så stor næstekærlighed som Leif Kayser. Efter afslutningen af min dirigentuddannelse fortsatte vi bekendtskabet på det personlige plan. Vi var De's i mange år, hvilket var en helt naturlig måde at vise hinanden respekt. Men mens jeg var blevet syngemester på Det Kgl. Teater, skrev Kayser i et brev til mig: "Er det tilladt at sige *du* til en Kongelig Syngemester?" Det fik han allernådigst lov til. Lang tid senere fortalte Leif mig, at han selv var blevet *dus* med komponisten og konservatoriedirektøren Knudåge Riisager på lignende vis, idet Riisager havde skrevet til ham: "Kan man drikke *dus* pr. brev?"